

Täysistunto

Torstai 4.2.2021 klo 16.01—19.04

10. Eduskunnan tilintarkastajien tilintarkastuskertomus Valtiontalouden tarkastusviraston tilinpäätöksestä, toimintakertomuksesta ja kirjanpidosta sekä hallinnosta vuodelta 2019

Kertomus K 10/2020 vp

Valiokunnan mietintö TrVM 8/2020 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Anu Vehviläinen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Käsittelyn pohjana on tarkastusvaliokunnan mietintö TrVM 8/2020 vp. Nyt päätetään kannanotosta kertomuksen johdosta.

Edustaja Alanko-Kahiluoto käytti jo puheenvuoron, joten onko tähän vielä puheenvuoroa?

Keskustelu

17.17 Outi Alanko-Kahiluoto vihr: Arvoisa puhemies! Käytin äsken esittelypuheenvuoron näistä kolmesta tilintarkastuskertomuksesta, elikkä ei ole tarvetta enää. Olen kuulolla, ja pidän mahdollisesti sitten loppupuheenvuoron. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Selvä. — Edustaja Kiuru, Pauli.

17.18 Pauli Kiuru kok: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta valvoo valtion taloudenhoitoa. Tarkastusvaliokunnan tehtävänä on tuoda eduskunnan tietoon merkittävät valvontahavaintonsa. Tarkastusvirasto vaikuttaa siihen, että valtion taloudenhoidossa noudatetaan säädöksiä ja hyvän hallinnon periaatteita. Viraston omia arvoja ovat muun muassa vastuullisuus ja avoimuus. Valtiontalouden tarkastusvirasto tekee tärkeää työtä. Hyvään hallintoon kuuluu luottamus.

Valtiontalouden tarkastusviraston oma toiminta on noussut tiedotusvälineissä esiin. Oikeusasiamies antoi joulukuussa 2020 huomautuksen viraston johdolle virkajärjestelystä, jossa palkkaa maksettiin ilman työ- ja virkapaikallaolovelvoitetta. Epäselväksi on media-tietojen mukaan jäänyt myös pääjohtajan virkalennoista saatujen bonuspisteiden käyttö. Luottamus on kärsinyt.

Yksittäistä virkajärjestelyä tai bonuspisteitä tärkeämpää on viraston toimintakulttuuri. Toimintakulttuurin pitää kasvattaa luottamusta virastoon ja suomalaiseen hallintoon. Pääjohtaja kirjoittaa viraston verkkosivuilla: ”Mahdollisissa eturistiriidoissa tärkeintä ei ole se, miltä meistä itsestämme tuntuu, vaan se, miten muut näkevät tilanteen.” On kiistatonta, että kansalaisten luottamus viraston huolellisuuteen varojen käytössä on kärsinyt. Luottamus on palautettava.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2021 vp

Arvoisa puhemies! On kysyttävä: kuka valvoo valvojaa, ja kuka tarkastaa tarkastajaa? Valtiontalouden tarkastusvirastossa on sisäinen tarkastaja, ja sisäisellä tarkastajalla on tukenaan sisäisen tarkastuksen ohjesääntö. Ohjesäännön mukaan sisäinen tarkastus toimii pääjohtajan alaisuudessa. Sisäisen tarkastajan on laadittava tarkastusraportti. Sisäisen tarkastuksen on viipymättä raportoitava pääjohtajalle merkittävistä sisäisen valvonnan tai riskienhallinnan puutteista tai väärinkäytöksistä. Ohjesääntö asettaa sisäisen tarkastajan kiuksalliseen tilanteeseen, jos hän havaitsee puutteita pääjohtajan toiminnassa. Hän joutuisi siis raportoimaan pääjohtajan väärinkäytöksistä pääjohtajalle itselleen. Tarkastajalla tulisi olla oikeus ja velvollisuus raportoida suoraan tarkastusvaliokunnalle ilman välikäsiä niistä asioista, jotka koskevat pääjohtajan omaa toimintaa. Ohjesääntöä on päivitettävä. Luottamus on palautettava.

Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tarkastusviraston työjärjestys määrää, miten menetellään eduskunnan valiokuntakuulemisiin valmistauduttaessa. Työjärjestys määrää, että tarkastusviraston virkamiehen on ilmoitettava pääjohtajalle, jos hänet kutsutaan kuultavaksi eduskunnan valiokuntaan. Virkamiehen on annettava kirjallinen esityksensä tarkistettavaksi pääjohtajalle hyvissä ajoin ennen valiokuntakäsittelyä. On oikein, että johto pidetään informoituna. Tilanne ei ole kuitenkaan ongelmaton. Jos tarkastusvaliokunta päättäisi kutsua sisäisen tarkastajan kuultavaksi valiokuntaan selvittämään johdon toimintaa, olisi kirjallinen materiaali toimitettava etukäteen pääjohtajan tarkistettavaksi. Pääjohtaja siis tarkistaisi itseään koskevan esityksen ennen valiokuntaesittelyä. Luottamus esityksen objektiivisuuteen kärsii. Objektiivisuus on myös yksi viraston arvoista. Luottamus asetettuihin arvoihin kärsii. Tällaisessa tapauksessa työjärjestyksessä pitäisi olla maininta, että sisäinen tarkastaja raportoi valiokunnalle ilman ennakkotarkastusta. Työjärjestys on päivitettävä ja luottamus on palautettava.

Arvoisa puhemies, nyt menivät paperit sekaisin. Pieni hetki.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ihan rauhassa voi lajitella vähän papereita.

Kyllä, tästä se jatkuu. Jätän yhden kappaleen väliin aikataulusyistä, tai vähän enemmänkin. Arvoisa rouva puhemies, pahoittelut.

Teen esityksen, että asia jätetään pöydälle keskiviikkona 10. helmikuuta pidettävään täysistuntoon.

Kokoomus haluaa palauttaa työrauhan ja luottamuksen tarkastusvirastoon. Asian tärkeyden vuoksi mietinnön hyväksymisessä on hyvä ottaa viikon aikalisä. On syytä odottaa tarkastusvaliokunnan virallista päätöstä siitä, että valiokunta ryhtyy selvittämään tarkastusvirastoon liittyviä ongelmia.

Korostan tässä yhteydessä, että tarkastusvaliokunnassa tehdään puheenjohtajan johdolla erinomaista työtä hyvässä hengessä, ja tänään lähetetyn tiedotteenkin mukaan meillä on olemassa vahva näkemys siitä, miten asiassa tulee edetä. Mutta kun otetaan huomioon tämän asian merkittävyys, luottamuksen palauttaminen tarkastusvirastoon, niin haluan pitää tämän täysistuntokäsittelymahdollisuuden avoimena. Seuraavassa täysistuntokäsittelyssä mietintöön voidaan jättää poikkeava kannanottoehdotus, jos se saadun uuden tiedon ja tilanteen valossa katsotaan tarpeelliseksi. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Mäkisalo-Ropponen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 3/2021 vp

17.24 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Valtiontalouden tarkastusvirasto tekee todella tärkeää työtä osana valtion tarkastustoimintaa, ja kuten valiokunnan puheenjohtaja ja myös edustaja Kiuru totesivat, niin valiokunta on tänään epävirallisessa kokouksessaan yksimielisesti päättänyt ottaa Valtiontalouden tarkastusviraston tilanteen omana asiana käsiteltäväksi ja aloittaa kuulemiset heti ensi viikolla.

Totean tässä yhteydessä, että myös eduskunnan tilintarkastajat käsittelevät asiaa ensi viikon kokouksessaan jo ennen valiokunnan käsittelyä. On kaikkien etu, että mediassakin esille nousseista asioista saadaan pikaisella aikataululla selvyys. Tarkastustoiminnan tavoitteena on aina oppiminen, ja nyt meidän tehtävänä on selvittää, onko esimerkiksi tarkastusviraston prosesseissa ja rakenteissa oppimista.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tolvanen.

17.25 Kari Tolvanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Valtiontalouden tarkastusvirasto on todella sellainen virasto, jonka on ehdottomasti nautittava luottamusta, ja nythän tilanne on se, että eduskunnan oikeusasiamiehen päätöksellä luottamusta on horjutettu ja luottamus on horjunut. Se asia on toki käsitelty omalla tavallaan, mutta nyt on julkisuuteen tullut hyvin paljon henkilöstöltä viestejä, että virastossa kaikki asiat eivät ole kunnossa, on moitittu muun muassa johtamista, ja nämä viestit ovat olleet anonyymeja. Niin tai näin, kuten sainoin, Valtiontalouden tarkastusviraston pitää nauttia luottamusta, ja kaikki epäselvyydet on nyt selvitettävä.

Edustaja Kiuru tuossa äsken puhui hyvin ja perusteli, miksi tämä asia pitää lykätä, täysistunnossa jättää pöydälle, ja se on täysin perusteltu vaatimus, ja minä kannatan hänen esitystään pöydällepanosta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pauli Kiuru on edustaja Tolvasen kannattamana ehdottanut, että asia pannaan pöydälle keskiviikkona 10.2. pidettävään täysistuntoon. Asia jää siis pöydälle. Onko muita ehdotuksia pöydällepanon ajankohdasta? — Ei ole.

Asia pantiin pöydälle 10.2.2021 pidettävään täysistuntoon.